

14651
XVIII
F. 376
THESES EX LOGICA,
METAPHYSICA, ET ETHICA,

QUAS PRO BACCALAUREATUS GRADU
ANGELICO DOCTORE
D. THOMA AQUINATE OPITULANTE

DEFENDET

Carolus Franzo et Camps.
Notia 9

IN VALENTINO LYCEO
DIE 7 MENSIS *Maii* ANNI MDCLXXXII.

VALENTIAE:

In Officina Benedicti Monfort, Universitatis
Typographi. Anno 1782.

PHILOSOPHIA
AD INTELLECTUM
AD INTELLECTUM
AD INTELLECTUM

1. **P**HILOSOPHIA, quam Tullius existimavit esse omnium bonarum artium parentem & procreatricem, qua nihil uberius à Diis immortalibus datum est hominum vitae, nihil florentius, nihil praestantius, est, ut Iacquierio placet, *cognitio vera, certa, evidens, rerum naturalium per causas.*
2. Philosophandi habitum qui in Dei, sui ipsius, verae felicitatis & suorum officiorum cognitione positus est, fuisse à Deo infusum Adamo contendimus.
3. Logica primum locum in Philosophia sibi vindicat, & recte definitur: *Ars dirigendi mentis operationes, cet. duplex est naturalis & artificialis; utraque in docentem & utentem pariter earum definitiones libenter dabimus.*
4. Non solum Logica est scientia, ars, & ad omnem vitae statum utilissima, sed absolute necessaria est ad scientias difficiliore in statu perfecto acquirendas; eius obiectum materiale sunt mentis operationes, formale vero ipsarum operationum rectitudo.
5. Logica in veritatis assecutione mentem dirigit quae rerum ideis perfunditur; at vero quo pacto illas acquirat multi multa dixerunt, quod in praesentia pro merito exponere nec lubet nec vacat; ego vero missis magnis Philosophorum nominibus, censeo ideas aliquas ortum à sensibus & meditatione ducere, nonnullas tandem esse pure intellectuales, quas facili rationis usu adquirimus.
6. Ideae differunt ex origine, ex ratione formae & materiae: quarum primae sunt adventitiae, factitiae, aut innatae; secundae vero clarae, obscurae, distinctae, confusae, completae, incompletae, cet. tertiae tandem abstractae, concretae, singulares, particulares, cet. quarum notiones in aperto ponam.
7. Porphyrius Arist. praedicamenta ad 5. capita revocavit, genus scilicet, speciem, differentiam, cet. haec vocabula quae incredibilem fere usum in omnibus scientiis obtinent, roganti definiemus.
8. Universale definiunt Scholastici, id quod est vel esse potest multis commune: quintuplex est, in causando, in repraesentando, in significando, in essendo, & in praedicando, quae omnia exponam.
9. Nullum est in rerum natura universale formale aere omnem mentis operationem; adest vero in rebus ipsis ut aliud universale fundamentale.

10. Gradus Metaphysici unius & eiusdem simplicis essentiae non distinguuntur realiter, sed virtualiter, seu cum fundamento.

11. Quid sit signum & quotuplex, quid definitio & divisio, atque utriusque regulas lubenter explicabo.

12. Nihil aptius utiliusque reperiri potuit ut humana societas certo stare possit quam voces, quae signa sunt arbitraria tum cogitationum nostrarum tum ipsarum rerum.

13. Secunda mentis operatio dicitur iudicium, quod est actus simplex mentis quo notiones duas coniungimus, vel separamus, & ad intellectum potius quam ad voluntatem pertinet.

14. Iudicium verbis expressum dicitur propositio, quae est oratio aliquid affirmans, cet. in propositione spectanda sunt 1. materia, forma, quantitas, & qualitas, ex quibus infinita fere evadunt propositionum genera, de quibus rogatus sermonem instituiam; 2. aequi potentia, conversio, & oppositio, haec autem est aut contraria, aut subcontraria, aut contradictoria, aut subalterna, earum notiones exhibebo.

15. Propositionum contradictoriarum una est necessario vera, altera necessario falsa; vi tamen contradictionis neutra est definite vera, aut definite falsa.

16. Quid sit evidentia, & quotuplex, quid axioma, postulatium, problema, corollarium, propositiones indemonstrabiles, demonstrativae, theoricæ, practicæ, cet. quae quidem nomina in Physica, & Ethica potissimum locum habent, dicam.

17. Tertia mentis operatio appellatur ratiocinatio, quae verbis expressa dicitur syllogismus, qui est argumentatio tribus constanti propositionibus arctissimo iure inter se copulatis; syllogismus omnis est aut affirmans, negans, universalis, cet. nititurque principio illo dicto de omni & nullo; syllogismorum tandem figuras explicabo.

18. Argumentatio, quae definitionibus, axiomaticis, postulatis, & indubiis propositionibus, tota nititur, dicitur demonstratio, quae vel est directa vel indirecta, vel a priori vel a posteriori; aliae sunt argumentationum species, Enthymema scilicet, Sorites, Inductio, Dilemma, Epicheirema, cet. quarum definitiones in medium adducam.

19. Scientia, fides, & opinio possunt esse simul in eodem intellectu de eodem obiecto per diversa media, seu motiva.

20. In scientiis errorem a veritate discernere difficile est, atque in omnibus vitae officiis idem plane arduum: Pyrronici Academicorum terminos longe praetergressi fuerunt, nullamque esse rationem veri a falso discernendi contenderunt; ac mirari maxime subit esse homines qui sic furere veiant, quique in vero digno-

quando prorsus caecutiast: ego vero adhibitis omnibus in consilium rationibus statuo cum laqueis regulas Logicae sufficere ad verum a falso discernendum, nec alio veritatis criterio opus esse.

21. Si veritatem nec demonstratione, nec periculo investigare possumus, acquiescere cogimur eorum auctoritati qui rem experti sunt, vel facti narrationem ab aliis acceperunt; at vero hi qui narrant aut scribunt, falsum frequenter obtrudunt, quamobrem operae pretium erit internoscere librorum mendam, integritatem, & auctoritatem, tum etiam testium indolem, religionem, patriam, cet. quae omnia pro mei ingenii tenuitate exponam.

22. Error est assensus propositioni falsae: causae errorum, qui plerumque veri assecutionem retardant vel impediunt, originem ducunt aut ex intellectu, aut voluntate, vel tandem ex sensibus; ut vero tot errorum genera cavere possimus nonnullas cum auctore regulas praescribam quas alta mente desigere oportet.

23. Certo itaque ordine certaque serie cogitationes nostras dirigere tenemur, ut obscuritatem, & errorem non solum vitemus; sed etiam ut veritatem occultam & complexam detegamus, teneamus, & aliis expedite demonstremus: quae haec docet est quarta Logicae pars, quae dicitur methodus, atque est via & ratio inquirendi verum quod adhuc latet, & illud explicandi cum iam inventum est.

24. Methodus duplex est, analytica una, qua veritates deteguntur, altera syntetica, qua detectas alii docentur; illa amplior est, animumque varia cognitione imbuit, ut veritatem ambagibus omnibus extricatam cognoscamus; haec vero a generalibus principis arctissimo ordine ad propositionem demonstrandam accedit, fortiusque ac brevius convincit; quamobrem operae pretium erit utraque uti methodo ut Tirones veritatibus inveniendis & docendis aptiores evadant. Quaedam servari debent regulae pro methodo analytica & syntetica, quas omnes rogatus referam.

25. Metaphysicae notiones rerum universales tradit, animi naturam, eiusque affectiones explicat, in Dei cognitionem, & animam ducit, eique tandem ceterae scientiae quasi famulantur, ita ut risui pateant, qui nondum animo Metaphysica exculto ad intima usque scientiarum penetralia sese affectant pervenisse.

26. Prima Metaphysicae pars dicitur Ontologia, quae de ente, eiusque affectionibus agit, axiomata communia suppeditat, atque est veluti lexicon ex quo Philosophorum lingua seu peculiariae voces, ac dicendi formulae intelliguntur; & a primis humanae

4. cognitionis principii, quae communi entis concepta comprehenduntur, recte exorditur.

27. Primum cogitationis humanae principium est iuxta Div. Thomam principium contradictionis, impossibile est idem simul, etc. verum quid intelligendum sit nomine primi principii aperiatur.

28. Quicumque recta ratione utitur, nullo negotio inducit in animum nihil esse in mundo materiali sine ratione sufficiente cur potius sit quam non sit.

29. Quid sit ens simplex, compositum, fictum, imaginarium, necessarium, immutabile, contingens, verum, unum, bonum, perfectum, imperfectum, possibile, impossibile, finitum, infinitum, etc. lubenter enodabo.

30. Possibilitas absoluta rerum & primaria est independens à volunt. divina, possibilitas vero extrinseca à Dei voluntate pendet.

31. Per principium individuationis intelligitur ratio sufficiens intrinseca individuali, quae in omnimoda determinatione eorum quae enti actu insunt potissimum constituenda est.

32. Essentiae rerum & attributa sunt necessaria, immutabilia, & aeterna, modi vero contingentes & hipotetice tantum necessaria.

33. De causarum generibus, & multiplici earum divisione, & de indentitate, similitudine, ordine, essentia, existentia, substantia, supposito, persona, hypostasi, sermonem instituiam.

34. Pneumatica vi etymologiae graecae est dissertatio de anima, quae est illud ens, quod in nobis cogitat, atque sui, & rerum quae extra nos sunt consocium est; haec principia maxime necessaria suppediat Philosophiae practicae, sicut naturalis, imò & Theologiae morali & dogmaticae, efficitur ut continuo vetus illud, *notae te ipsum*, prae oculis mentis habeamus, quo nihil mortalibus magis necessarium, nihil magis utile.

35. Ipso naturae sensu comperimus animam nostram esse substantiam simplicem, spiritualem prorsus & immortalem.

36. Suus neminem sensus dubitare patitur animam arctissimo esse vinculo coniunctam cum corpore. At vero qua ratione fiat ut moto corpore mens cogitet, & vice versa, omnem mentis aciem fugit: tria sunt de hac re celebriora systemata, quae rogatus exponam. Verum systema quod influxus physici dici consuevit, ceteris praeferendum esse iudicamus.

37. Sensationum nomine intelligimus impressiones, quibus organa sensoria, quatenus sunt organa coinnoventur.

38. Lex sensationum ea est ut producta ab obiecto sensibili

mutatione aliqua huic in mente respondeat sensatio quae in illa mutatione rationem habeat cur nempe sit, & cur talis sit.

39. Anima sedem propriam in solo cerebro habet, ex quo originem ducunt, atque in omnes corporis partes diffunduntur nervi, in quibus continentur spiritus vitales, sensationum instrumenta.

40. Quid vigilare, dormire, somnare, quid facultatis cognoscitivae, & appetitivae pars superior & inferior, quid intellectus tum purus, tum non purus, ostendam.

41. Quid voluntas, actus humanus, hominis, liber, quid necessitas naturae, coactionis, quid libertas electionis, contradictionis, & contrarietatis dicam.

42. Anima nihil aversatur nisi sub ratione mali, nihil appetit nisi sub ratione boni; ideoque non potest appetere malum qua malum, nec aversari bonum qua bonum.

43. Anima sese ad volendum vel nolendum determinat sine ratione sufficiente leibnitiana, non tamen sine motivo aliquo.

44. Humana mens in suis volitionibus ac nolitionibus libera est.

45. Theologia naturalis est scientia de Deo, eiusque attributis ope rationis comparata, ideoque plurimum differt à Gentili illa omni superstitionum genere inquinata, quae fusa per gentes hominum animos, ac imbecillitatem oppressit.

46. Multa de natura Dei certa fide tenemus quae lumen ingenii nostri praetereunt; apparet igitur aliam praeterea extare Theologiam in qua contineatur quiddam de Deo mortales norunt, quae Revelata dicitur.

47. Usus Theologiae naturalis est amplissimus, haec Atheismum, & superstitionem profligat, & ex hominum animis delet; atque firmissima & plurima praebet fundamenta iis qui Theologiae Revelatae se addicunt.

48. Dum O. M. supremum rerum opificem existere, etsi extra omnem dubitationis aleam positum sit, plurimis tamen & invictissimis argumentis demonstrabo. Deus semetipsum, & omnia quae ipsi insunt unico actu cognoscit, quare Dei intellectus est illimitatus, infinitus, & immensus; scientia vero quamvis simplicissima, tamen duplex cum fundamento distinguitur, simplicis nempe intelligentiae, & visionis.

49. Deus est summe bonus, ipsiusque bonitas essentialis est immensa, infinite sapiens, eiusque decretum ab aeterno est immutabile, sed tamen liberrimum.

50. Quid sit creatio, productio, conservatio, & quatuorplex quid de-

denique concursus, cui conveniat potentia creandi explicabo.

51. Creaturae indigent directa Dei conservatione.

52. Deus concurret immediate ad omnes, & singulos actus liberos creaturarum.

53. Deus providet rebus omnibus, quae sunt, ac sunt in universo.

54. Iure domini competere Deo iustitiam vindicativam, atque cultum internum & externum quae veram religionem constituunt, patefaciam.

55. Praeter naturalem religionem necessariam esse revelationem demonstrabo.

56. Quid sit Atheus, Deista, Naturalista, Fatalista, Antropomorpha, Idealista, Paganismus, Manichaeismus, Spinosismus, Epicureismus, cet. lubenter referam.

57. PHILOSOPHIA MORALIS, quae rerum dignitate, amplitudine, ac utilitate primum locum sibi facile vindicat, morum disciplina dicitur, atque iusti & honesti notiones tradit, quibus homo recte imbutus Deo, Regi, Societati, Reipublicae, sibi que inservit.

58. Quid sit Ethica particularis, iurisprudentia naturalis & politica, ius naturale gentium, publicum, quod vel generale est vel particulare, quodnam sit discrimen inter ius gentium & publicum, quid ius Canonicum, & Civile, expedire non gravabor.

59. Ex notione Dei & creaturae rationalis fluunt omnia moralitatis principia.

60. Quid sit lex eiusque rationes Moralem scilicet, Historicam & Legalem; praeterea quid lex divina aeterna, naturalis, positiva, humana, ecclesiastica, civilis, ac denique differentiam inter legem, & praeceptum, lubenter explanabo.

61. Una est indelebilis quoad proxima atque universalia principia legis naturalis notio, atque in ipsa lege naturae suam rationem habet lex quaelibet.

62. Quid sit obligatio quae est vel naturalis, vel positiva, imputatio, quo in casu homini actiones imputantur; quid dispensatio, privilegium, consuetudo, actio libera, coacta, invita, cet. de finiam.

63. Deus iure domini supremi obtinet auctoritatem obligandi, legesque praescribendi; itaque omnis obligatio tam naturalis, quam positiva à divina voluntate emanat.

64. Dantur actus indifferentes in specie, nulli autem sunt actus indifferentes in individuo.

65. Praemium dicitur *bonum cum actione*, cet. dividitur in naturale & positivum; poena dicitur *malum quod actioni*, cet. quae est vel

vel naturalis, vel positiva, de quibus, necnon de sanctione poenali sermonem instituum.

66. Post corporis mortem in altero vitae futurae statu bonis manent praemia, malis autem poenae.

67. Quid sit beatitudo formalis, obiectiva, virtus christiana, philosophica, in quo vero differant, vitium, timor Dei servilis, filialis, & initialis dicam.

68. Hominis beatitudo formalis in verae virtutis exercitio posita est.

69. Solus Deus est obiectiva hominis beatitudo.

70. Conscientia est *facultas iudicandi*, cet. quae vel recta est, erronea, certa, probabilis, dubia, & scrupulosa; vel antecedens, consequens, serva, & libera, cet. earum notiones exhibebo.

71. Qui conscientia dubia, aut vincibiliter erronea operatur, peccatum perpetrat; atque etiam peccat qui contra eandem agit.

72. Si urgeat agendi necessitas, omnis adhiberi debet diligentia ut certitudo habeatur; si vero aequalis hinc, & inde maneat probabilitas, iam tuxiori parti standum est, atque hinc merito praescribit regula iuris, in *dubiis tutior pars est eligenda*.

73. Non licet sequi conscientiam probabilem quae favet libertati in concursu opinionis aequae probabiliis quae favet praecepto; neque licet sequi conscientiam minus probabilem quae favet libertati in concursu opinionis probabilioris, quae favet praecepto; sequi tamen licet conscientiam probabiliorem quae favet libertati.

74. Prima hominis officia sunt erga Deum; & quidem tenetur homo ad notitiam Dei acquirendam, & ad ipsum amandum, atque colendum; cetera autem Deo debita officia ex dictis in Theologia naturali sponte fluunt.

75. Lex naturae praecipit ut ad nostram statusque nostri perfectionem tendamus, ac proinde ut animam, corpus, statumque externum perficiamus; haec tria officia, quae iure naturae sibi debet homo, exponam.

76. In honorum invasione furi mortem dare non licet; contra vero lege naturali licita est propria defensio, etiam cum occisione aggressoris violenti, servato moderamine inculpatae tutelae.

77. Non minus aliorum perfectio nobis curae cordique esse debet, quam propria; itaque laeditur proximus vel in animo, pravis opinionibus, & moribus eum inficiendo; vel in corpore per vulnera, caedem, cet. vel in bonis externis per furtum & fraudem; vel in fama per calumnias, & obreclationes, vel verbis, gestibusque

que quos inde eructamus; reliqua officia proximo debita aperiam.

78. Quid sit societas simplex, composita, paterna, herilis, nuptialis; Respublica, Monarchia, Aristocratia, & Democratia, dicam.

79. Ius politicum in ipso iure naturall fundatur, & orig. habet.

80. De societate quoad statum externum considerata, si opus fuerit disseremus.

81. Hominum improbitas ac mala fides pactis originem dedisse videtur; itaque contractus est duorum seu plurium consensus, cet. pacta generatim distinguuntur *re, verbis, litteris, & consensus*, ac denique in contractuum obligatione tria sunt spectanda, intellectus, voluntas, & materia.

82. Commercium nihil aliud est, quam rerum superfluarum cum necessariis, cet. eiusque praecipuae partes sunt septem; Agricultura, Manufacta, artes liberales, piscandi industria, navigatio cambium & colonia, de quibus disseram.

83. Quid sit iuramentum, votum, & utriusque conditiones atque characteres exponam.

84. Usura est iniusta rerum acquisitio, atque aequitati naturali omnino contraria; duo sunt tamen vulgarissimi tituli, *damnum nimirum emergens, & lucrum cessans*, quorum vi mutans aliquid praeter sortem exigere potest; at nonnullas regulas praescribam.

85. Quaedam sunt iustae dominii transferendi rationes seu tituli, ut testamentum, successio ab intestato, praescriptio, seu usucapio.

86. Iura imperantium duo ponimus, alia *immanentia*, alia *transientia*; è priorum numero sunt iura ferendi leges, iudicia; infligendi poenas, cet. & ius ut vocant *eminens* in eo situm est, ut Princeps de bonis Civ. disponat prout publica necessitas ac util. postulaverit.

87. Inter iura transientia primum occurrit ius bella gerendi; causae belli sive defensivae, sive offensivae debent esse iustae, & liquido perspectae, scilicet iusta laesio, denegatio iuris perfecti, cet.

Imprimatur.

D. Franciscus Cebrian,
Canon. & Univ. Rect.

Vt. Madinabeitia,
Cens. Reg.